

4 Meervoudige intelligentie

1 Inleiding

Alle mensen hebben verschillende talenten. De één is muzikaal en houdt van contact, de ander is een rekenwonder en zit het liefst alleen. Dit thema gaat in op verschillende talenten van mensen, ook wel intelligenties genoemd. Je leest hier over die verschillende soorten intelligenties en hoe je daar op in kunt spelen.

In dit thema komen aan de orde:

- 2 Wat is intelligentie?
- 3 De theorie van Howard Gardner
- 4 Meervoudige intelligentie
- 5 Meervoudige intelligentie in de praktijk
- 6 Tips voor de praktijk

1

2 Wat is intelligentie?

Intelligentie wordt wel omschreven als ‘verstandelijke vermogens’. Begrippen die daar wel eens bij genoemd worden zijn slim, dom, snel of traag van begrip, kortom het gaat dan om intellectuele vermogens. Het begrip IQ komt hierbij vaak ter sprake, heeft iemand een hoog of een laag IQ? IQ betekent Intelligentiequotiënt. Dit is een getal dat gebruikt wordt om de uitslag van tests te bepalen.

In een intelligentietest wordt bijvoorbeeld gekeken naar: kun je snel problemen oplossen, kun je abstract denken, hoe is je geheugen, je ruimtelijke oriëntatie, kun je goed redeneren, kun je zelfstandig leren, ken je synoniemen en tegenstellingen, welke woorden lijken op elkaar.

Daarnaast is er het begrip EQ, wat staat voor de emotionele intelligentie. Bij EQ kijk je naar hoe je met andere mensen omgaat, hoe je je aanpast in situaties, hoe je contact maakt.

Het begrip intelligentie is een geliefd onderwerp van onderzoek en er zijn dan ook steeds andere/nieuwe ideeën over wat intelligentie is.

Dit thema gaat over meervoudige intelligentie, een theorie van Howard Gardner. Gardner gaat ervan uit dat er niet een, maar negen intelligenties zijn.

3 De theorie van Howard Gardner

Rond 1980 ontwikkelde de Amerikaanse onderzoeker Howard Gardner een nieuwe theorie over intelligentie, die hij ‘meervoudige intelligentie’ noemt.

Volgens Gardner heeft ieder individu talenten/ intelligenties. Die talenten staan los van elkaar en ze kunnen van een heel verschillend niveau zijn. Een muzikaal talent oftewel een muzikaal intelligent mens hoeft bijvoorbeeld geen sportwonder te zijn. Iemand kan verbaal bijzonder sterk zijn, maar niet erg ruimtelijk ontwikkeld zijn. Een mens kan drie intelligenties bezitten of vijf, hij kan dus meervoudig intelligent zijn.

Howard Gardner begon met zeven intelligenties en inmiddels zijn er al negen. Omdat je niet zomaar alles een intelligentie kunt noemen, zijn er criteria waaraan een talent / vaardigheid of capaciteit moet voldoen, om een intelligentie genoemd te kunnen worden.

Bijvoorbeeld:

- Een intelligentie moet onafhankelijk zijn en bij een hersenbeschadiging afzonderlijk beschadigd kunnen raken. Bijvoorbeeld als iemand een beroerte krijgt, kan zijn taalvaardigheid aangetast raken (afasie). Zijn muzikale kant staat daar los van en kan intact blijven.
- Het moet iets zijn dat zich uitzonderlijk manifesteert. Denk aan de film Rain man. De autist in de film is een rekenwonder, maar in sociaal opzicht is hij achtergebleven.
- Voor een intelligentie moeten meer vaardigheden nodig zijn, die weer met elkaar samenhangen. Bijvoorbeeld: muzikale intelligentie vraagt om gevoel voor melodie, ritme, harmonie.
- Je moet hem in kaart kunnen brengen, kunnen noteren: in een alfabet, cijfers, een landkaart, noten enzovoorts.
- Je moet hem op enigerlei manier kunnen testen.

4 Negen intelligenties

Howard Gardner onderscheidt de volgende negen verschillende intelligenties.

De eerste twee vormen passen het meest bij het begrip 'intelligentie', als je het hebt over verstandelijke vermogens. Het gaat hierbij om 'taal en rekenen'.

We zullen ze alle negen toelichten.

4.1 Verbaal-linguistisch

Mensen met een hoge verbaal-linguistische intelligentie hebben een grote gevoeligheid voor gesproken en geschreven taal. Ze bezitten het vermogen om makkelijk talen te leren en kunnen taal gebruiken om doelen te bereiken. Je kunt hierbij denken aan schrijvers, dichters en taalkundigen, maar ook aan advocaten of politici. Goede en bekende schrijvers, zoals Annie M.G. Schmidt, hebben vaak een hoge verbaal-linguistische intelligentie.

Iemand die verbaal-linguistisch goed ontwikkeld is:

- denkt in woorden;
- formuleert makkelijk;
- kan goed argumenteren;
- leest snel en houdt van lezen;
- leest met inzicht, kan teksten goed doorgronden;
- kan goed beschrijven;
- kan makkelijk ideeën onder woorden brengen.

4.2 Logisch-wiskundig

Iemand die logisch-wiskundig-intelligent is, kan problemen goed en logisch analyseren, snel wiskundige opgaven maken en wetenschappelijk onderzoek doen. Je kunt hierbij denken aan wetenschappers, filosofen en wiskundigen. Als voorbeeld noemt Gardner Albert Einstein.

De kenmerken van iemand met een hoge logisch-wiskundige intelligentie:

- denkt kritisch;
- ordent graag informatie;
- speelt graag met cijfers;
- ordent graag informatie;
- overweegt bij het oplossen van problemen.

4.3 Muzikaal-ritmisch

Wanneer je muzikaal-ritmisch intelligent bent, hou je van muziek, kun je muziek maken/ uitvoeren en componeren. Je hebt gevoel voor ritme. Denk aan musici, componisten en dirigenten.

Mensen die muzikaal-ritmisch goed ontwikkeld zijn:

- pikken snel melodieën op;
- spelen graag een muziekinstrument;
- vertellen boeiend;
- werken met rijm of ezelsbruggetjes om iets te onthouden;
- hebben een sterk ritmegevoel;
- hebben stijl in hun stemgebruik.

4.4 Lichamelijk-motorisch

Je denkt hierbij snel aan dansers, acteurs en sporters. Zij hebben een goed ontwikkelde lichamelijk-motorische intelligentie. Ze kunnen hun lichaam of lichaamsdelen (hand, mond, ogen) goed gebruiken om iets te doen. Denk ook aan een chirurg, topvoetballer, een laborant, een tandtechnicus, een instrumentmaker. Zij gebruiken hun handen om iets verfijnds te maken. Deze groep heeft ook een sterk ontwikkelde lichamelijk-motorische intelligentie.

Wat zie je bij deze groep?

- sleutelt of knutselt graag;
- heeft een goede (fijne) motoriek;
- heeft een sterk gevoel voor het gebruik van het eigen lichaam;
- reageert met trefzekere bewegingen;
- leert makkelijk door iets te doen of te spelen.

4.5 Visueel-ruimtelijk

Ben je visueel-ruimtelijk intelligent, dan ben je goed in het herkennen van patronen en beelden. Je kunt je goed oriënteren. Bijvoorbeeld kunstenaars, schakers, piloten, zeevaarders, chirurgen horen tot deze groep. Pablo Picasso en Garry Kasparov horen hierbij.

Kenmerken van een visueel-ruimtelijk intelligent persoon:

- experimenteert graag met ontwerpen, schetsen, tekeningen;
- heeft een creatieve verbeeldingskracht;
- neemt de werkelijkheid waar via beelden en kleuren;
- kan zich goed oriënteren in gebouwen, wijken;
- ziet ongewone patronen en kan die omzetten in ontwerpen;
- heeft gevoel voor kleurnuances;
- tekent, krabbelt veel.

4.6 Interpersoonlijk

Mensen die interpersoonlijk intelligent zijn, kunnen goed andere mensen begrijpen. Ze begrijpen wat anderen verlangen of bedoelen en kunnen goed met anderen samenwerken. Je ziet deze kenmerken vaak bij verkopers, leraren, psychologen, politici, religieuze leiders enzovoorts.

Iemand die een sterke interpersoonlijke intelligentie heeft:

- houdt van contact met anderen;
- werkt graag samen;
- houdt van feestjes en gezelligheid;
- voelt zich prettig in groepen;
- begrijpt wat anderen bezighoudt;
- is bereid anderen te helpen.

4.7 Intrapersoonlijk

Ben je intrapersoonlijk sterk ontwikkeld, dan heb je een goed zelfinzicht en een goed zelfbeeld. Je weet wat jouw capaciteiten zijn, maar ook wat je tekortkomingen zijn en je kunt dit inzicht zo gebruiken dat je je eigen leven goed kunt organiseren. Je ziet deze kenmerken wel bij schrijvers en dichters, maar ook bij filosofen en psychologen, zoals Dr. Phil.

Kenmerken van iemand met een intrapersoonlijke intelligentie zijn:

- kent zijn zwakke en sterke kanten;
- heeft gevoel voor reflectie;
- schrijft een dagboek of poëzie;
- houdt zich op de achtergrond;
- leeft in zijn eigen wereld;
- neemt scherp waar wat er gebeurt;
- houdt van dagdromen.

4.8 Natuurgericht

Mensen met een natuurgerichte intelligentie zien de samenhang in de wereld om hen heen. Denk aan de bioloog; bezig met het herkennen van de planten/ in de omgeving. Of aan de dierenverzorgers. Het gaat hierbij om een grote interesse in en kennis van de natuur. Charles Darwin wordt hier als voorbeeld genoemd.

Heb je een grote natuurgerichte intelligentie, dan:

- ben je gefascineerd door alles wat groeit en bloeit;
- herken je snel kenmerken van plant en dier;
- observeer je graag veranderingen in de natuur;
- kun je makkelijk leren door waarnemingen buiten;
- ga je graag met dieren om;
- kun je goed verzamelen en ordenen.

4.9 Existentieel

Deze negende intelligentie is er pas bijgekomen en wordt heel vaak nog niet genoemd in de reeks van intelligenties. In veel artikelen wordt hij beschreven als nog in onderzoek. Of hij aan alle in paragraaf drie genoemde criteria voldoet, is nog niet helemaal duidelijk. Toch noemen we hem hier.

Existentiële intelligentie heeft te maken met de kosmos, maar ook met de zin van het leven. Filosofen en spirituele leiders zouden deze intelligentie kunnen bezitten en mensen met belangstelling voor religie. Denk hierbij aan de Dalai Lama.

Iemand met een grote existentiële intelligentie is:

- geïnteresseerd in vraagstukken over het bestaan;
- denkt na over de zin van het leven;
- houdt van filosoferen;
- stelt kritische vragen over allerlei zaken;
- is geïnteresseerd in de kosmos;
- is vaak geïnteresseerd in kunst.

5 Meervoudige intelligentie in de praktijk

Waarom is het goed om rekening te houden met meervoudige intelligentie in het onderwijs?

Alle leerlingen hebben een aantal intelligenties. Sommige leerlingen lopen vast wanneer je problemen vooral verbaal-linguïstisch (vanuit de taal) en logisch- mathematisch (vanuit het rekenen) benadert. Wanneer leerkrachten in hun lessen alle intelligenties een kans geven:

- kunnen de leerlingen ook problemen benaderen vanuit hun sterke intelligentie. Zo wordt die kant nog sterker ontwikkeld en kan de leerling meer en moeilijkere problemen oplossen;
- kunnen alle leerlingen werken aan alle intelligenties en zich breder ontwikkelen;
- kunnen leerlingen elkaar helpen, door elkaars talenten te gebruiken.

Marieke kan niet onthouden hoe het zit met de regel van 't fokschaap. Het is haar al zo vaak uitgelegd, maar ze vergeet steeds hoe het zit. Marieke kan goed rijmen en rappen. Samen met de juf heeft ze bedacht dat ze een rap gaat maken over de taalregel. Dat is gelukt en nu vergeet ze nooit meer hoe het zit.

Peter zit in groep 8 en gaat bijna van school. Hij vindt het leuk om een afscheidslied te maken over alle leerkrachten die de klas gehad heeft. Peter kan dat heel goed. Hij kan echter niet zingen, dat laat hij over aan een ander groepje uit de klas. Bij het afscheid wordt wel duidelijk vermeld dat de tekst door Peter gemaakt is. Zo heeft ieder zijn aandeel.

6 Tips voor de praktijk

6.1 Wie vindt wat leuk?

We geven een opsomming van activiteiten die iemand met een bepaald talent graag doet:

Verbaal-linguïstisch:

- gedichten en verhalen lezen;
- luisteren naar verhalen of gedichten;
- woordpuzzels oplossen of woordspelletjes doen;
- scrabble spelen;
- comedie, soap, cabaret kijken;
- discussiëren;
- moppenboekje maken;
- een verhaal schrijven.

Logisch-mathematisch:

- sudoku of andere rekenproblemen oplossen;
- winkeltje spelen;
- spelletjes als kaarten, rummicub, da vinci code, set;
- zelf een spel ontwerpen;
- puzzel met verschillen zoeken.

Muzikaal-ritmisch:

- muziek maken: instrument, zingen;
- muziek luisteren;
- rappen;
- rijmpjes, gedichten (voor)lezen.

Lichamelijk-motorisch:

- wandelen;
- sporten;
- dansen;
- acteren;
- jongleren;
- knutselen.

Visueel-ruimtelijk:

- tekenen/schilderen;
- legpuzzels maken;
- stripverhaal of collage maken;
- een plattegrond tekenen;
- fotograferen.

Interpersoonlijk:

- een discussie houden;
- iets organiseren;
- samen een spelletje doen: kwartet, domino, kaarten, memorie, rummicub;
- samen een activiteit uitvoeren als een werkstuk maken.

Intrapersoonlijk:

- een dagboek bijhouden;
- een stamboom maken;
- schilderen;
- lezen;
- een gedicht schrijven.

Natuurgericht:

- natuurfilm kijken;
- natuurproefjes doen;
- bloemschikken;
- een herbarium maken;
- een huisdier houden;
- een herfsttafel maken;
- werkstuk maken over dieren/planten.

Existentieel:

- discussiëren;
- kijken naar praat-/discussieprogramma's;
- lezen;
- schrijven over een droom;
- museumbezoek;
- kunstboeken kijken;
- schilderen.

